

Hagyományosan egy kedves Móra Ferenc történettel kíván szép karácsonyt, a 2009. esztendő napjaira sok boldogságot, örömet, eredményes munkát, s nagyon jó egészséget a Szent István Egyetem Kosáry Domokos Könyvtár és Levéltár munkatársai nevében:

Koósné Török Erzsébet igazgató

Móra Ferenc: Kellemes és hasznos tudományok

Ez a történet abból az időből való, mikor a pályaválasztás nehézségeivel küzdöttem. Akkor tapasztaltam először, milyen kicsiségeken fordul meg az ember sorsa. Az enyém azon fordult meg, hogy a jó Isten füleimet igen kicsire szabta. Azért nem akceptáltak semmiféle rendes mesterségben, mert nem esett jó fogás a fülemben. Suszter, kovács, szabó, kalapos mind azon az állásponton volt, mikor csekély személyemet föltekintette:

– Nem jó matéria. Nem lehet nevelni. – Ez volt a véleménye a bútorigarnak is, meg az élelmészeti iparnak is. Azt hiszem, szülővárosom ipari szakmái közt azóta se volt még ilyen szép egyetértés, egész addig, míg a forgalmi adó életbe nem lépett.

Mikor aztán mindenből kifogytunk, édesanyám megfogta a kezemet.

– Nem tehettek mást, gyerekek – mondta szomorúan –, Gergulics úrnál próbálok veled szerencsét.

Gergulics úr könyvkereskedő volt. A boltocskája akkora, mint egy kalicka, két asztal betöltötte az egészet. Az egyik asztal be volt terítve mindenféle históriás könyvekkel: az volt a könyvosztály. A másik asztalon szép rendben sorakoztak a mézesbábok, a tükrösszívek, a kivont kardú mézeskalács-huszárok, a manduláspogácsák: az volt a mézeskalácsüzem.

– Ott a kellemes, emitt a hasznos – járt-kelt Gergulics úr a két asztal közt. – A könyvkereskedelem kellemes tudomány, a mézeskalácsosé hasznos tudomány.

Szegény szülém nagyon meg volt illetődve ennyi tudomány láttára, és alázatosan megkérdezte Gergulics urat, mit néz ki belőlem? Alkalmas leszek-e valamelyik tudományra?

Gergulics úr levetette a pápaszemét, hogy jobban lásson, megforgatott előre-hátra, megdöngetett, hátba ütögetett, s azután akkorát szorított a karomon, hogy belejajdultam. Ez döntötte el a sorsomat. Gergulics úr elégedetten dörzsölte össze a kezét.

– Nagyon győnge kis legény, semmire se való a világon, az Isten is könyvkereskedőnek teremtette. De ha ráforgatja magát, beleltanulhat a mézeskalácsosságba is.

Nem mondhatnám, hogy Gergulics úr azok közé a mesterek közé tartozott volna, akik tudásuk kincseit félnek megosztani a fiatalokkal. Sőt nagyon is közlékeny és nyíltszívű úriember volt. Ahogy az édesanyám elment, azonnal bevezetett a mesterségbe. Elmondta, melyik a krajcáros, melyik a kétkrajcáros, melyik a háromkrajcáros mézeskalács.

– Hát a könyvek, főnök úr? – húzódtam közelebb a könyvosztályhoz.

– Az első sorbelieknek egyhatos az ára, a második sor kéthatos, a harmadik sor háromatos, aki még ennél is drágább könyvet keres, azt nem szolgáljuk ki, mert az már nem tökéletes ember. Érted-e, öcsém?

Nem dicsekvésképpen mondom, de megértettem. Gergulics úr büszkén nézett körül, hogy milyen gyorsan bevezetett a tudományba, és annyira kegyelmébe fogadott, hogy mindjárt reám is bízta a boltot. Ő meg kiment varjút löni a szérűskertbe, mert igen szenvedélyes vadász volt. Az ajtóból azonban visszaszólt, hogy ne üljek nagyon közel a kályhához, mert akkor el talállok aludni, s ha elalszom, biztosan meggyulladok, az pedig nem jó volna ilyen időben – karácsony hetében jártunk –, mert nagyon akadályozná a forgalmat.

Nem volt szép fülem, de csak felét-harmadát hallottam annak, amit mondott, annyira nekikészültem az örömnél, hogy én most ennyi szép históriás könyvvel maradok együtt. Ott volt a Sziklához láncolt Gergely, meg az Istenfélő Gyenovéva, meg Hirpin herceg, vagy a fehér ló fia, továbbá Richilda, vagy a varázstükör és Koppláló Mátyás, meg a három veres ördög... Azt se tudtam, melyikhez kapjak először a sok illusztris egyéniség közül. Utoljára az egyikre ráálltam, a másikra rákényőlköltem, a harmadikra rátényereltem, a legvastagabbat elkezdtem olvasni: annak a címe volt Csontos Szigfrid.

Még alig keveredek barátságba az előkelő germán államférfiúval, nyílt az ajtó, bejárul rajta egy magamformájú fiúcska.

– Megvan-e itt a Csontos Szigfrid? – azt mondja.

Ijedtemben elállt a szívem dobogása. – Nincsen az – csúsztattam le az ölemből a könyvet.

A fiúcska körülnézett, és megakadt a szeme azon a hétfejű sárkányon, amely egy kemény papírtáblán Hirpin herceg szemébe okádtá a füstöt.

– Ez is jó lesz - nyújtotta ki érte a kezét.

A hétfejű sárkány tizennégy szemmel se nézett csúnyábban, mint ahogy én vevőmre néztem.

– No ni – gondoltam magamban –, hát azért lettem én könyvkereskedőinas, hogy minden könyvet elkapjanak előlem.

Hirtelen jó ötletem támadt.

– Hallod-e, te gyerek, miért nem veszel inkább mézeskalácsot?

A kis cimborá nagyon értetlenül nézett rám. Utóvégre is nekem kellett rajta segítenem, a markába nyomtam a legnagyobb mézeskalács-huszárt, és kitessékeltem vele az ajtón, magam pedig újra felvettem az érintkezés fonálát a csontos német hérosszal.

De úgy látszik, a kis cimborának is megjött a magához való esze. Mert alig mélyedek bele az olvasásba, megint nyílik az ajtó, és megint betoppan rajta egy kis kartársam.

– Megvan-e itt a Csontos Szigfrid? – kérdi vigyorogva.

Ezzel már nem is bocsátkoztam tárgyalásba, csak oda vezettem a mézeskalácsokhoz.

– Válassz, és kotródj!

Öt perc múlva tele volt a bolt gyerekekkel, és egy negyedóra múlva ki volt fosztva az egész mézeskalács-üzem. Gergulics úr esze nélkül sietett haza, mert már a város szélén hallotta, hogy az ő boltjában mindenki ingyen kapja a mézeskalácsot, aki könyvet akar venni.

Úgy rohant be szegény a boltjába, mint aki a tulajdon fülét akarja megharapni, de azért mégis meggondolta a dolgot, és az én fülemben esett neki. Megcsúfolva az összes ipari szakmákat, mert bebizonyította, hogy egészen jó fogás esik a fülemben.

Mikor kiadta a dühét, egy kicsit megenyhült, és már mosolygott is, mikor kívül helyezte az ajtón.

– No, kisöcsém, gondolom, neked is elég volt a könyvekből erre az életre!

...Drága öreg mesterem, Isten nyugtasson, nagy üzletember voltál, de nagyon rossz próféta! Egész életemben azt csináltam, amit a te kis boltodban kezdtem. Szétosztogattam a szívem édességeit, és most kifosztva, koros fejjel üldögélek a könyvek kriptájában...

Szent István Egyetem Kosáry Domokos Könyvtár és Levéltár – Gödöllő, 2008. Karácsony

ZÁRÁS: 2008. december 24-től – NYITÁS: 2009. január 5.

2007. Karácsonyi története – Móra Ferenc: A századik könyv című elbeszélés volt